

Buitenste**bin**nen

Halfjaarlijkse uitgave van Naktuinbouw

Nummer 2, mei 2014

Naktuinbouw en bedrijfsleven

Anticiperen op knelpunten
in de praktijk

Markttoegang

Samenwerking is de basis van
het succes

Plant & Food Research

Naktuinbouw als uitgiftestation
voor plantmateriaal

nak tuinbouw

6

Naktuinbouw en bedrijfsleven

Anticiperen op knelpunten in de praktijk

10

Naktuinbouw helpt China bij kwekersrecht

Internationale samenwerking wordt vervolgd met gewasprojecten voor Zantedeschia en sla

14

Markttoegang is collectief resultaat

Samenwerking is de basis van het succes van Naktuinbouw

Redactie: Naktuinbouw,
team Communicatie
Postbus 40
2370 AA Roelofarendsveen
Tel. (071) 332 61 63
info@naktuinbouw.nl
www.naktuinbouw.nl
Druk: Ten Brink, Meppel
Ontwerp: Arno Geels, Den Haag

Twitter mee: #buitenstebinnen

Verder in dit nummer:

- 4 *Herkomst*
- 18 *Naktuinbouw als uitgiftestation voor plantmateriaal*
- 19 *Kort nieuws*
- 20 *Vragen aan een...*

Verboden toegang?

*‘We weten
en kunnen meer
en we willen dat dan
ook graag bewijzen.’*

We ervaren dagelijks dat de wereld om ons heen steeds groter wordt en ook steeds dichterbij komt. Het is heel makkelijk om een Whatsapp-bericht te sturen naar een familielid dat op vakantie is in Zuid-Amerika. En wie winkelt er tegenwoordig niet op internet? Maar weet je dan nog in welke plaats of welk land de leverancier gevestigd is en kun je dit bedrijf vertrouwen op de mooie ‘blauwe ogen’ of op de website?

Door allerlei ICT-ontwikkelingen krijgen we steeds meer toegang, waar ook ter wereld. Denk aan bijvoorbeeld toegang tot patiëntendossiers, toegang tot je bankzaken en niet te vergeten je eigen e-mail; waar en wanneer je maar wilt.

Maar hoe zit dat nu buiten deze virtuele wereld; in de plantaardige sector? De ICT-ontwikkelingen

hebben een behoorlijke invloed op deze ‘fysieke’ wereld. Steeds vaker wordt de vraag gesteld: Krijg ik echt wel wat ik vraag? Is dit product (uit een ver land) wel veilig? Hoe kan ik aan anderen bewijzen dat mijn product goed is?

In de handel met plantaardige producten is er meer en meer de behoefte tot aantonen van geschiktheid. We weten en kunnen meer en we willen dat dan ook graag bewijzen. Dit is merkbaar aan de eisen die wij zelf, maar ook anderen stellen. Met het beschikbaar komen van nieuwe technieken neemt ook de vraag naar het inzetten van deze technieken toe. Zo stellen landen steeds vaker de eis dat plantaardig materiaal door een laboratoriumtoets moet zijn onderzocht, of ze willen de garantie dat een product afkomstig is uit een gebied dat vrij is van een ziekte of plaag.

Verboden toegang? Nee, het is een uitdaging om te laten zien dat het vertrouwen terecht is. De sector levert materiaal dat veelal aan de hoogste eisen voldoet. Naktuinbouw zet zich – in samenwerking met de NVWA – op alle fronten in om markttoegang mogelijk te blijven maken. We zijn open en transparant, altijd bereid om te laten zien wat we doen en hoe we dit doen. Dat geeft vertrouwen en bevordert markttoegang, waar de sector haar vruchten van kan plukken.

Alfred Klaver
manager **Communicatie &**
Opleidingen
Twitter: @alfredkl

Herkomst

Consumenten stellen steeds vaker vragen over de herkomst en veiligheid van producten. In wet- en regelgeving is vastgelegd dat de herkomst van producten staat aangegeven.

Maar wat als de aangegeven herkomst niet overeenkomt met de daadwerkelijke productielocatie? Naktuinbouw ontwikkelde de methode 'Origin Tracer'. Deze methode kan vastleggen of het product inderdaad geteeld is op de plek die door de leverancier wordt aangegeven. Dat stelt Naktuinbouw vast aan de hand van de isotoopsamenstelling van verschillende gebieden.

De isotoopsamenstelling bestaat uit een variatie van verschillen in lucht, water en bodem, maar ook de lokale teeltomstandigheden. Zo kunnen zowel de leverancier als de retailer de herkomst bevestigd krijgen.

research@naktuinbouw.nl

Privaat dichtbij, publiek gescheiden

Brancheorganisaties en ondernemers hebben geen invloed op de keuringssystemen van wettelijke taken van Naktuinbouw, maar praten wel mee over beleid en financiering van de keuringen. Daardoor is Naktuinbouw in staat te anticiperen op knelpunten in de praktijk en blijven de tarieven scherp. Nu de overheid nog overtuigen dat het veel oplevert om privaat en publiek te blijven bundelen.

De brancheorganisaties in de tuinbouw hebben invloed in het stichtingsbestuur van Naktuinbouw. En samen met ondernemers hebben ze met plannen en voorstellen een praktische inbreng in de aanpak van Naktuinbouw via sectorbesturen en adviescommissies. Hoe fijn is dat?

Henk Westerhof, voorzitter van Anthos, de belangenorganisatie van bollen- en boomkwekers: “Het kan niet veel beter. Het is een praktische aanpak, zowel voor ons als voor Naktuinbouw.”

Grip op tarieven

In de sectorbesturen zijn de kosten een continu punt van discussie. “Omdat bedrijven verschillende belangen hebben”, verduidelijkt Niels Louwaars, directeur van Plantum, platform van veredelingsbedrijven. “De sector hecht aan het regelmatig en goed uitvoeren van keuringen, omdat bedrijven een hoge kwaliteit willen garanderen. Natuurlijk zijn er ook ondernemers die het aantal keuringen tot een minimum willen beperken.” Westerhof: “Ze willen meer eigen verantwoordelijkheid voor dat wat ze zelf ook kunnen.” Louwaars: “Dan is het aan het sectorbestuur om te bedenken a. is dat een goed idee, gezien de reputatie die we hoog

Henk Westerhof

hebben te houden, b. hoe doen we dat zonder de waarde en betrouwbaarheid van de keuringssystemen te grabbel te gooien.” Ook in het stichtingsbestuur zijn de tarieven van Naktuinbouw onderwerp van gesprek. Louwaars: “Maar we hebben er als sector ook belang bij dat de begroting sluitend is, dat Naktuinbouw goed draait.” Westerhof: “Voor wat

Naktuinbouw nu allemaal doet, krijgt de sector tegen redelijke tarieven waar voor zijn geld.”

Niels Louwaars

Praktisch op de hoogte

Een groot voordeel van de nauwe verbinding tussen bedrijfsleven en Naktuinbouw volgens Louwaars en Westerhof: doordat Naktuinbouw niet alleen bij de uitvoering, maar ook op bestuurlijk niveau wordt omringd door praktijkmensen, is de organisatie erg goed op de hoogte van wat er speelt in de tuinbouw. Louwaars noemt een recent voorbeeld: zonnebloemen. “Teel je ze voor zaden dan valt het onder de landbouwwetgeving. De wet schrijft voor dat het zaaizaad voor landbouwgewassen tot op het laatste zaadje gecertificeerd is. In de sierteelt hoeft dat niet. Sierzonnebloemen dreigden in de nieuwe Europese regelgeving onder

landbouwgewassen geschoven te worden en daar zijn de keuringen uitgebreider. Samen met Naktuinbouw kaarten we dit aan in Den Haag en in Brussel.”

Twee handen op één buik

Plezierig dus, die rechtstreekse lijntjes. Maar als de sector in alle bestuurslagen van Naktuinbouw een vinger in de pap heeft, is het dan niet te veel twee handen op één buik? Hoe onafhankelijk kan Naktuinbouw kwaliteitsgaranties en gezondheidscertificaten afgeven?

Louwaars: “Ah, ja de spreekwoordelijke slager die zijn eigen vlees keurt. Er is voor gezorgd dat Naktuinbouw volledig onafhankelijk kan handelen. De besturen en adviescommissies hebben bijvoorbeeld niets te zeggen over de keuringseisen waaraan uitgangsmateriaal moet voldoen. Ook over de te nemen keuringsbeslissingen in individuele situaties hebben besturen en commissies niets te zeggen. Die staan gewoon wettelijk vast.” Ook voert Naktuinbouw sinds begin 2013 niet meer de fytosanitaire exportkeuringen uit. Dat doet de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) zelf. Keurmeesters die exportzendingen inspecteren zijn voor dat deel van hun werk NVWA-ambtenaar.

Bedrijfsleven is kritiek voor

Westerhof: “Bij sommigen leeft de gedachte dat we te close zijn. Het is een actuele discussie.” Rutte II kijkt kritisch naar de governance bij de Zelfstandige Bestuursorganen (ZBO's). De regering heeft in het regeerakkoord aangekondigd alle ZBO's tegen het licht te willen houden en waar dat nodig

is de wettelijke taken terug te halen naar de overheid. Westerhof: “Als de keuringsdiensten een agentschap van de overheid zouden worden, gaat er veel verloren. Grip op de kosten bijvoorbeeld. Toen de uitvoering van de import- en exportkeuringen in 2007 werd overgeheveld van de inspectiedienst van het Rijk naar de keuringsdiensten, konden de tarieven in een aantal gevallen fors omlaag.” Louwaars: “In de Nederlandse tuinbouw overheerst de gedachte dat je succes boekt door meer te doen dan wat wettelijk staat voorgeschreven. De vrijwillige kwaliteit-plus-systemen, zoals Naktuinbouw Elite voor buitengewone

Nico de Vries controleert als NVWA-ambtenaar een exportzending Anthurium.

kwiteit, zijn een pijler onder dat succes. De vraag ernaar is vanuit de tuinbouwondernemers zelf gekomen. Naktuinbouw heeft die systemen kundig ontwikkeld. Puur theoretisch zou een andere partij dat ook kunnen. Maar omdat Naktuinbouw de kennis ervoor al heeft, is het een kleine stap, die relatief snel en makkelijk gezet kan worden. Het zou een slechte zaak zijn deze publieke en private systemen niet te laten samenwerken. Verspilling.”

Nadenken over een structuur die de onafhankelijkheid van Naktuinbouw nog beter borgt, kan echter volgens beide voormannen geen kwaad. De productschappen – ook organen tussen de overheid en de sectoren in – sneuvelen zomaar. Westerhof: “Daarvan hebben we geleerd dat we niet achterover moeten leunen en het op ons af laten komen. De structuur moeten we dus zeker in de benen houden, des noods door samenvoeging met andere plantaardige keuringsdiensten als de Bloembollenkeuringsdienst (BKD) en de Nederlandse Algemene Keuringsdienst (NAK) voor landbouwgewassen.” De brancheorganisaties uit de tuinbouw hebben de Radboud Universiteit gevraagd te onderzoeken hoe de struc-

Keurmeester Roy van Opstal controleert zaailingen.

tuur van de keuringsdiensten mogelijk aangepast zou kunnen worden. Moet het een private ZBO blijven of moeten we de overheid volgen in haar ideeën om er een publieke ZBO van te maken? Wat zijn daarvan de voor- en nadelen? Dat zijn vragen die in het rapport beantwoord worden en met behulp daarvan gaan de sectororganisaties samen met de keuringsdiensten de komende maanden het gesprek aan met de overheid over de toekomstige positie van de keuringsdiensten.

Van teelt- naar organisatieadvies

De bestuurlijke rol van het bedrijfsleven in Naktuinbouw is één. Hoe is de rolverdeling in de praktijk? Louwaars: “Vroeger was de keurmeester de

externe productcontroleur en degene met de kennisvoorsprong. Naktuinbouw heeft al vroeg gezien dat er zonder aan kwaliteit in te boeten aan efficiency te winnen valt door niet alleen het product te keuren, maar vooral het productieproces. In de tuinbouw, met zijn snelle productopvolging is dat noodzaak.”

Hij geeft aan dat er door de verandering in keuringsaanpak een ander soort deskundige bij Naktuinbouw ontstaat. “Naktuinbouw heeft een andere rol gekregen. Praktisch teeltadvies is vervangen door praktisch organisatieadvies: hoe regel ik een gegarandeerde kwaliteitsaanpak. Keurmeesters komen niet verder van de sector te staan, soms wel verder van de plant. Naktuinbouw doet gelukkig veel aan kennisontwikkeling en heeft een eigen moleculair lab. Over het algemeen kunnen de medewerkers het kennisniveau van de praktijk heel goed bijbenen.”

Westerhof vult aan: “Maar je moet het plantje nog altijd kennen. Ik heb overigens niet de indruk dat in onze gewasgroepen de productkennis van keurmeesters aan het verwateren is.” Louwaars: “Uit de bloemisterij krijg ik die signalen wel. Maar dat is geen gil-

Adviescommissies

Per 1 januari 2013 zijn nieuwe adviescommissies in het leven geroepen. Er zijn er veertien, voor verschillende gewasgroepen en verschillende werkerreinen van Naktuinbouw. Anders dan de oude adviescommissies geven ze geen advies aan de sectorbesturen, maar rechtstreeks aan directie en management van Naktuinbouw. De adviescommissies bestaan hoofdzakelijk uit ondernemers, aangevuld met vertegenwoordigers van brancheorganisaties. Zij buigen zich kritisch over (gewas)specifieke kwesties die niet in de sectorbesturen aan bod komen. Ze brengen wensen van het bedrijfsleven direct onder de aandacht bij de operationele kant van Naktuinbouw.

Henk Westerhof: “Voor wat Naktuinbouw nu allemaal doet, krijgt de sector tegen redelijke tarieven waar voor zijn geld.”

lend probleem. De sectorcommissie moet ervoor waken dat het dat ook niet wordt.”

Expertise

Bedrijfsleven en Naktuinbouw vullen elkaar aan. Westerhof: “Anthos voert vaak overleg met de overheid over importrestricties. Naktuinbouw beoordeelt of de eisen van bepaalde landen reëel zijn.”

Bij export gebruikt het bedrijfsleven de deskundigheid van Naktuinbouw. Westerhof: “De Verenigde Staten willen voor de tien soorten vaste planten die het meest uit Nederland geïmporteerd worden meer garanties dat er geen ziekten en quarantaine-organismen in zitten. Anthos neemt het initiatief om uit te zoeken hoe we die garanties als bedrijfsleven kunnen geven. We halen Naktuinbouw erbij om dat uit te werken. Daar zit zoveel

know how, zeker doordat sinds 2007 de import- en exportinspecties door Naktuinbouw worden uitgevoerd. De Amerikanen vragen daar ook om. Die willen weten wat Naktuinbouw ervan denkt.”

Louwaars: “Belangrijk voor veredelingsbedrijven is ook het kwekersrecht-onderzoek. De trend is om dat uit te besteden aan landen waar de kosten het laagst zijn. Maar veredelaars laten dat onderzoek uit kwaliteitsoogpunt liever in Roelofarensveen uitvoeren dan in pakweg Boekarest. Naktuinbouw is immers hét expertisecentrum voor kwekersrecht. Het mooie is: het kostenniveau van Naktuinbouw ligt inmiddels onder het gemiddelde EU-niveau, dankzij het grote volume dat de organisatie verwerkt en de kosten-efficiëntie. Dat is toch enorm knap.” ●

Specialist DUS-onderzoek, Gerard van Hameren, onderzoekt paprikarassen op DUS-criteria.

Stichtingsbestuur en sectorbesturen

Stichting Naktuinbouw is een privaatrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) met een eigen bestuur. Naktuinbouw voert wettelijke taken voor de overheid uit en heeft daarnaast door het ministerie goedgekeurde taken die in het verlengde van de wettelijke taken liggen. Naktuinbouw heeft als stichting geen winstoogmerk en handelt kostendekkende tarieven.

De organisatie ontvangt geen overheids-ondersteuning of andere subsidies.

Drie sectorbesturen ondersteunen het stichtingsbestuur bij de besluitvorming. Er is een sectorbestuur bloemisterijgewassen, een voor boomkwekerijgewassen en een voor groentegewassen. Brancheorganisaties die op het werkteerrein van Naktuinbouw actief zijn, benoemen de leden van de sectorbesturen. De drie sectorbesturen benoemen elk twee leden in het stichtingsbestuur.

Geld en aanpak

Keurings- en inspectiewerkzaamheden, rassenregistratie, kwekersrecht-onderzoek, laboratoriumtoetsen en het delen van kennis worden volledig door het bedrijfsleven gefinancierd.

De sectorbesturen bespreken met name die financiering van de werkzaamheden en de wisselwerking en het krachtenveld tussen Naktuinbouw en bedrijven die bij Naktuinbouw geregistreerd zijn, omdat ze uitgangsmateriaal verhandelen. Verder kijken ze vooral op hoofdlijnen naar het hele werkgebied van Naktuinbouw.

Internationale samenwerking wordt vervolgd met gewasprojecten voor

Naktuinbouw helpt China bij

China maakt vorderingen met het uitbouwen van een goed functionerend kwekers-rechtsysteem. Het krijgt daarbij deskundige ondersteuning van Naktuinbouw en Plantum. Momenteel loopt er een samenwerkingsproject rond Zantedeschia en sla, dat voorziet in training van Chinese experts en in kennisoverdracht, o.a. op lokale tuinbouwbeurzen. Carlo Randag van het in Zantedeschia gespecialiseerde veredelingsbedrijf Sande Breeding BV uit 't Zand hoopt dat zijn gewas nog dit jaar op de lijst komt van gewassen waarvoor in China kwekersrecht kan worden aangevraagd.

Specialist DUS-onderzoek Jan Kees Schipper in China voor een 'on-the-job'-training.

China lonkt

Met meer dan één miljard consumenten en een gestaag groeiende welvaart lijken de 'business opportunities' in China er schier onbegrensd. Een flink aantal Nederlandse verdelings- en vermeerderingsbedrijven betreedde deze omvangrijke markt al en exporteert zaden, bollen, knollen, stekken of andersoortig hoogwaardig uitgangsmateriaal naar de volksrepubliek. Een selecte groep heeft er joint ventures opgezet.

Anderen wachten met enig ongeduld af tot de gewassen waarin zij actief zijn door de Chinese autoriteiten op de officiële lijst worden geplaatst van

gewassen waarvoor kwekersrecht kan worden aangevraagd. Die lijst wordt gelukkig steeds langer.

Kwekersrecht

Een vertegenwoordiger van die laatste categorie is Sande Breeding BV uit 't Zand, dat zich toelegt op verdeling en vermeerdering van *Zantedeschia*. "Ons gewas staat nog niet op de lijst, maar daar wordt door Naktuinbouw, Plantum en de Chinese overheid nu wel hard aan gewerkt", vertelt directeur Carlo Randag. "Vorig jaar is een Chinese delegatie met hun Nederlandse begeleiders bij ons op bezoek geweest om kennis op te doen over

uitbreiding kwekersrecht

het product en onze werkwijze. Wij hebben toen uitgelegd dat ons businessmodel staat of valt met respect voor intellectueel eigendom. Veredelingsbedrijven kunnen hun werk alleen voortzetten als hun eigendom en zeggenschap over rassen erkenning krijgt en zij over het voortgebrachte uitgangsmateriaal een redelijke financiële vergoeding ontvangen. Dat is verankerd in nationaal en internationaal kwekersrecht. Met landen die het kwekersrecht niet erkennen of waar de naleving daarvan niet in orde is, doen wij in principe geen zaken. Dat zou de deur naar illegale vermeerdering wagenwijd open zetten.”

Geliefd product

Hoewel het bedrijf nog geen *Zantedeschia*-knollen in China afzet, laat het daar al wel uitgangsmateriaal produceren voor Nederland. Dat gebeurt in een modern weefselkweeklaboratorium. De jonge, steriele plantjes gaan vanuit China naar 't Zand, waar ze verder worden opgekweekt tot verkoopbaar materiaal voor planten- en bloemenkwekers. “Wij bedienen beide marktsegmenten”, licht de directeur toe. “De bloemeteelt speelt zich naast Nederland voornamelijk af in Afrika en Zuid-Amerika. De potcultuur vindt plaats in Noord-Europa en de Verenigde Staten. Zuid-Amerika en China zijn interessante opkomende markten.”

Volgens Randag zijn *Zantedeschia*'s in China erg geliefd. “Chinezen houden van dit soort planten. Ze hebben een exotisch karakter, staan heel lang in bloei en het kleurenpalet sluit goed aan op de smaak van de consument.

Carlo Randag:

“Ook in China zijn diverse veredelingsbedrijven actief. Die hebben net zo veel baat bij een deugdelijk kwekersrechtstelsel als wij en andere Nederlandse aanbieders.”

Ook in China zijn diverse veredelingsbedrijven actief. Die hebben net zo veel baat bij een deugdelijk kwekersrechtstelsel als wij en andere Nederlandse aanbieders. Ik denk dat we samen nog beter in staat zullen zijn om de Chinese consument te bedienen.”

Lange weg

In Nederland is het kwekersrecht een vanzelfsprekende zaak. Wereldwijd speelt ons land in plantenveredeling en uitgangsmateriaal een voorname rol. Het spant zich al decennia in om het kwekersrecht internationaal steviger op de kaart te zetten. Dankzij die inspanningen kon er in 1991 in UPOV verband een verdrag worden opgesteld, dat door tal van landen is bekrachtigd. China deed dat in 1999.

Sindsdien heeft China goede vorderingen gemaakt met het opzetten, professionaliseren en verbreden van het eigen kwekersrechtstelsel, stelt hoofd Rassenonderzoek Kees van Ettekov en van Naktuinbouw vast.

“Samen met Plantum en het Ministerie van Economische Zaken ondersteunen wij landen met het opzetten van dergelijke systemen”, zegt hij.

“De Topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen heeft er veel baat bij dat wij op die manier markten beter toegankelijk maken. Met China werken we nu al jarenlang samen, hoofdzakelijk in de vorm van gewasspecifieke kwekersrechtprojecten.”

Zantedeschia en sla

In de beginperiode lag de nadruk wat meer op voedingsgewassen, omdat China daar begrijpelijkerwijs een hogere prioriteit aan toekende. Inmiddels staan er ook verschillende siergewassen op de lijst, zoals roos, tulp, anjer, *Clematis*, gladiool, *Phalaenopsis*, gerbera, lelie en chrysantheem. Het een-

jarige samenwerkingsproject dat momenteel loopt, is toegespitst op *Zantedeschia* en sla.

Van Ettekov: “Wanneer een bedrijf in een land kwekersrecht aanvraagt voor een bepaald ras, moeten de autoriteiten dat ras eerst onderzoeken, onder andere op onderscheidbaarheid (distinctness), uniformiteit (uniformity) en stabiliteit (stability). De wijze waarop dat zogenaamde DUS-onderzoek wordt uitgevoerd, luistert nauw en kan van gewas tot gewas verschillen. Wij hebben de kennis en de juiste middelen in huis om andere landen daarbij te ondersteunen. Daarbij weten we ons ook gesteund door het Nederlandse bedrijfsleven en de Nederlandse overheid.”

Partners for International Business

Carlo Randag onderschrijft dat. Samen met een aantal collega-vermeerderders is hij namens Plantum betrokken bij het ‘PIB-project’ in China, dat staat voor Partners in International Business. “Wij voorzien Plantum, Naktuinbouw en EZ vooral van praktische input, die deze genoemde instanties op hun beurt meenemen in het overleg met de Chinese autoriteiten. Het gaat daarbij niet alleen om het kwekersrecht, maar ook om andere belangen. Zoals het harmoniseren van vestigingseisen en ruimere mogelijkheden voor het uitwisselen van biodiversiteit.”

Tijdrovende procedure

Hoe het Chinese kwekersrechtstelsel voor *Zantedeschia* er uiteindelijk tot in detail uit komt te zien weten Randag en Van Ettekov nog niet, maar dat het er komt lijkt slechts een kwestie van tijd. “Wat ons betreft zou het zelfs dit jaar nog op de lijst kunnen komen, maar dat beslissen de Chinese autoriteiten ter plaatse”, aldus het hoofd Rassenonderzoek van Naktuinbouw. “Het voornaamste is dat het systeem goed in elkaar zit en dat de autoriteiten klaar zijn om het systeem in praktijk te brengen, inclusief de controle en handhaving. Zodra China het gewas op de lijst plaatst, kunnen Nederlandse vermeerderders van *Zantedeschia* hun kwekersrecht aanvragen indienen.”

Randag hoopt dat de autoriteiten blijken te geven van voortvarendheid. “In de Europese Unie duurt zo’n aanvraag lang. Het begint uiteraard met het selecteren van kandidaatrassen op ons bedrijf. Vervolgens dienen we bij het CPVO digitaal een aanvraag in om deze te beoordelen. Daarbij kunnen we aangeven welk onderzoeksstation onze voorkeur heeft. Dat is in ons geval Naktuinbouw. Enerzijds omdat deze organisatie uitermate deskundig is, anderzijds omdat het de meest praktische oplossing is in termen van communicatie en geografische afstand.” In Roelofarendsveen plant Naktuinbouw vervolgens een monster met

knollen op en beoordeeld deze op DUS-criteria. CPVO in Angers beoordeelt de uitkomsten van het onderzoek. “In de meeste gevallen duurt het dan nog meer dan een jaar voor het rapport is beoordeeld en we uitsluitel krijgen”, vervolgt de directeur van Sande Breeding. “Dat zou naar mijn idee best wat sneller kunnen. Hoe eerder we een ras op de markt kunnen brengen, des te beter dat is. Het kan zomaar een seizoen schelen.”

Eindfase

Van Ettehoven en de projectpartners bij Plantum zijn klaar om de Chinese experts volgens een speciaal programma te trainen. “Binnenkort verwachten we een groep Chinese cursisten in Nederland, die dan helemaal worden

bijgespijkerd over kwekersrecht in het algemeen en sla en *Zantedeschia* in het bijzonder. De eerste week staat in het teken van DUS-onderzoek. In de tweede week bezoeken we de Raad voor plantenrassen en diverse bedrijven. Kort daarna verwacht ik dat de Chinese overheid sla en *Zantedeschia* op de kwekersrechtlijst plaatst.”

In het kader van bredere bewustwording omvat het lopende project ook seminars over kwekersrecht op twee tuinbouwbeurzen in China. “Respect voor intellectueel eigendom is in China nog geen gemeengoed”, licht Van Ettehoven toe. “Dat is ook niet erg verwonderlijk in een land dat tot 1990 geen persoonlijk eigendom erkende. Met voorlichting aan boeren en tuinders over het nut en de noodzaak van kwekersrecht maken we het de Chinese overheid gemakkelijker om kwekersrecht met succes te implementeren en te verbreden. Daar werken Plantum en wij heel graag aan mee.”

Nazorg

Ook tijdens het implementatietraject levert Naktuinbouw in China nog enige tijd ondersteuning. “Bij de praktische invoering van dergelijke systemen zijn er altijd wat kinderziektes te overwinnen”, aldus Van Ettehoven. “Mensen moeten er nog mee leren werken en het opbouwen van ervaring kost tijd. Voor gewassen die al langere tijd op de lijst staan, dragen we nog regelmatig verbeterpunten aan. Dat geldt overigens voor meerdere landen. Plantum en individuele bedrijven attenderen ons trouw op problemen, zoals lange wachttijden of ondoorzichtige procedures. Waar mogelijk benutten wij ons internationale netwerk om plooiën glad te strijken en de toegankelijkheid van markten structureel te verbeteren.”

De lange mars

Vanuit het Nederlandse bedrijfsleven is er veel belangstelling voor de projecten van Naktuinbouw in China. Het eerste project in China (2007) was gericht op het overdragen van technische kennis en het stroomlijnen van procedures om de kwaliteit en efficiëntie van het kwekersrechtonderzoek te verbeteren. Het werd gefinancierd door de EVD en het Chinese Ministerie van Landbouw. Een groot aantal Chinese kwekersrechtonderzoekers is bijgeschoold en getraind, in Nederland en ‘on-the-job’ in China. Na een vergelijking van het systeem in China met dat in Nederland en de EU zijn verbeteringsvoorstellen gedaan. Beter onderzoeksmethoden en procedures maken het gemakkelijker om gewassen voor kwekersrecht open te stellen, waardoor het voor Nederlandse bedrijven eenvoudiger wordt om kwekersrecht aan te vragen in China. De Chinese overheid en de deelnemers waren zo enthousiast over dit project, dat er in 2009 een vervolg op kwam. Hierin werd onder andere ingezoomd op het DUS-onderzoek.

Doorbraak

De hiervoor genoemde projecten in China worden door velen gezien als een doorbraak. Het land had van oudsher de naam het niet zo nauw te nemen met het internationale kwekersrecht. Dat kwam wellicht meer voort uit geringe interesse dan uit kwade opzet. Het was niet alleen lastig en tijdrovend om rassen in China te registreren, maar bovendien werd er in het hele land op grote schaal uitgangsmateriaal vermeerderd, zonder daarvoor de gebruikelijke licenties te betalen. Sinds de Chinese overheid de agrarische productie ten behoeve van binnenlandse consumptie en export stimuleert en het land meer hoogwaardige tuinbouwproducten teelt, is de mentaliteit verbeterd.

Markttoegang is collectief

Nederland heeft aan de vruchtbare land- en tuinbouw een belangrijk deel van het welzijn te danken. Met ons grote productievolume en positie als voraanstaand doorvoerland is export van land- en tuinbouwproducten van groot belang. Het verkrijgen van markttoegang tot andere landen staat hoog op de agenda. Graag snel en bij voorkeur zonder bureaucratische rompslomp. Intensieve samenwerking helpt om de ingewikkelde procedure soepel te doorlopen. Naktuinbouw werkt graag mee.

Marktbescherming

Je wilt uitgangsmateriaal, bomen, groente of bloemen exporteren naar landen buiten Europa met een afwijkende agricultuur en klimatologische omstandigheden. Het land van bestemming is huiverig voor ziekten en schadelijke organismen. Dus stelt men fytosanitaire eisen waaraan de invoer moet voldoen. Soms corresponderen die met de eisen die wij in eigen land hanteren en waaraan de uitvoer dan automatisch voldoet. In de regel moet de Nederlandse producent aanpassingen doorvoeren om zijn leveringen te mogen exporteren. Veel eisen zijn redelijk en we kunnen er vaak genoeg gemakkelijk aan voldoen. Soms ligt er een onterechte marktbescherming aan ten grondslag. Nederland kent een voorbeeldig systeem om markttoegang te krijgen, soms zelfs af te dwingen. De samen-

werking tussen overheid met de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), koepelorganisaties Anthos, Frugiventa, NAO, Plantum en VGB en keuringsdiensten KCB, BKD, NAK en Naktuinbouw leidt veelal tot het gewenste resultaat. Iedere partij brengt zijn kennis en eisen in om vervolgens in overleg met noodzakelijke aanpassingen te komen en aan de voorwaarden van het importerende land te voldoen. Het derdelandenteam markttoegang fytosanitair van het Ministerie van Economische Zaken baant de weg op overheidsniveau. In samenwerking met de NVWA wordt het onderhandelde raamwerk ingevuld en geconcretiseerd. Als kwaliteitsdienst voor uitgangsmateriaal van bloemen, bomen en groente controleert Naktuinbouw de sector op naleving van de afspraken.

“In dat model zijn de scheidslijnen tussen publiek en privaat helder,” stelt

resultaat

Foto links:

Cécile Marchenay en Diny Schut begeleiden Indonesiërs bij opzetten auditsysteem DUS-stations.

Foto rechts:

Praktijktraining DUS-onderzoek Phalaenopsis door Raoul Haegens in Maleisië.

Foto onder:

Amanda van Dijk bespreekt auditbevindingen van Indonesische DUS-stations.

Niels Louwaars, directeur van Plantum, "Waarbij een open samenwerking garandeert dat de partijen elkaar aanvullen en optimaal van alle beschikbare kennis gebruik kunnen maken." In goed overleg nemen de organisaties de verschillende taken op zich. Het informeren van de sector kan, al naar gelang de inhoud, van zowel de overheid als van een keuringsinstantie komen. Er is sprake van een continue dialoog, om ondanks de soms uiteenlopende belangen samen tot een werkbaar resultaat te komen.

Aanpassen protocol

Het overleg met de autoriteiten van de importerende landen is in eerste instantie voorbehouden aan de Nederlandse overheid. De condities en de wijze van afhandelen van de export moet op het hoogste niveau worden afgestemd. Voor de uitwerking van de

afspraken treedt het ministerie in overleg met de uitvoerende instanties. De praktijk van de export blijft het onderwerp van het collectief, waarbij de aard van de problemen telkens bepaalt

wie voor een passende oplossing moet gaan zorgen. Op het gebied van kwekersrecht leverde Naktuinbouw in samenwerking met Wageningen UR recent nog een

Tjitske Bolt,
Ministerie van Economische Zaken.

bijdrage aan het oplossen van een knelpuntje in de toelatingseisen voor Nederlands pootgoed in Kenia. Een aantal rassen, met name geschikt voor productie van chips, had moeite met de National Performance Trials (NPT) die met een goed resultaat moeten worden doorlopen om tot het Oost-Afrikaanse land te worden toegelaten. Een nieuw voorstel voorziet in het aanpassen van het protocol voor productierassen. Daarin worden ze niet alleen op knolopbrengst gewogen maar ook op het voor het gebruiksdoel veel belangrijker drogestofgehalte. De Keniaanse keuringsautoriteit reageerde positief waardoor onlangs al twaalf rassen zijn toegelaten.

Ingewikkeld traject

De controles op de regels zijn in andere landen vaak anders en soms moeilijk te volgen. Eisen worden anders geïnterpreteerd, controleurs volgen hun eigen regels en administratieve procedures zorgen voor onverwacht oponthoud. Dan komt de samenwerking met de landbouwraad, Nederlandse landbouwvertegenwoordiger op de ambassade die bekend is met de landseigen kenmerken, van pas om ter plaatse actie te ondernemen.

Een enkele keer is er geen oplossing, moet Tjitske Bolt van het derdelandenteam markttoegang fyto-sanitair op het Ministerie van Economische Zaken toegeven: “Soms legt een overheid de lat te hoog voor het bedrijfsleven en wordt onze inzet in de onderhandelingen niet beloond. Dan kunnen de kosten van de export voor

het bedrijfsleven te hoog oplopen. Na zo’n tegenvaller wordt de uitdaging des te groter om bij de eerstvolgende gelegenheid de barrières wel naar beneden te halen.”

De huidige mondiale productie en handel brengt ingewikkelde trajecten aan het licht. Bolt: “Neem de zaden-import en -export, waarmee een aantal grote spelers zich bezighoudt. Vaak produceren ze in andere landen, voeren zaden in naar Nederland voor controle en verwerking en dan weer als export naar het buitenland. Zo’n traject kent dan een scala aan soms compleet verschillende regels. Heb je geen goede samenwerking tussen overheid, keuringsdiensten en bedrijven, dan wordt het een moeilijke zaak. Gelukkig hebben we die wel en werken we binnen een betrouwbaar en hoogwaardig systeem. Naktuinbouw doet de controles conform de voorwaarden die onder andere NVWA stelt. Daar zie je dat samenwerking bijna overgaat in taakuitoefening namens de andere instantie. Het belang van de reputatie van Nederland als een betrouwbaar leverancier staat voorop, dus die controles zijn streng. Mooi, want één smetje en andere landen zien een kans om de markt over te nemen. Dat brengt onze afzet voor de toekomst in gevaar. Er is wel eens een spanningsveld tussen de partijen, vanwege uiteenlopende belangen, maar de goede relatie en constructieve samenwerking dragen bij tot oplossingen waarmee iedereen kan leven. En waarmee we onze omzet in het buitenland veilig stellen of zelfs verhogen.”

Regels in overvloed

Het hoofd van het derdelandenteam markttoegang fyto-sanitair van het ministerie van EZ, Meeuwes Brouwer, heeft nog een opmerking over de samenwerking met onder andere Naktuinbouw.

“Als buitenlandse delegaties Nederland bezoeken, doen de fyto-sanitaire markttoegangsteams van de NVWA in Wageningen en het departement van EZ in Den Haag regelmatig een beroep op Naktuinbouw. Een professionele organisatie met veel kennis van afdwingt. De effectiviteit van de inzet op markttoegang kan nog beter als ook uitgaande fyto-sanitaire missies naar landen buiten de Europese Unie vooraf met Naktuinbouw worden afgestemd en na afloop goed worden teruggekoppeld.”

Contact met het bedrijfsleven is van groot belang. De exportmanagers begrijpen dat landen ter bescherming van hun landbouwgrond en voedselveiligheid eisen stellen en om garanties vragen. Maar je moet tegenwoordig wel met een overvloed aan voorschriften rekening houden. In samenwerking met de andere organisaties stelt Naktuinbouw alles in het werk om heldere uitleg te geven. Uit gesprekken met ondernemers blijkt dat er op onderdelen onduidelijkheid bestaat over de landeneisen.

Tjitske Bolt: “Soms legt een overheid de lat te hoog voor het bedrijfsleven en wordt onze inzet in de onderhandelingen niet beloond.”

Ze staan tot in detail beschreven op de site van de NVWA, maar afgemeten aan het aantal weigeringen van transporten aan de grenzen is het niet altijd even eenvoudig ze in praktijk te brengen. Zo zijn tijdelijke aanpassingen van de eisen vaak niet bekend. Nu verzamelen Naktuinbouw en NVWA die uitzonderingen om ze beter te communiceren en uiteindelijk de kostbare weigeringen te voorkomen.

Stijgende kosten

Arthur Koekoek van HilverdaKooij, van origine een vermeerderaar van anjerstekken, onderschrijft het belang van een professioneel werkende en betrouwbare keuringsdienst voor de Nederlandse export.

“Wij hebben een uitstekende samenwerking met Naktuinbouw. Anjer is één van de gewassen die van oudsher met het keuringssysteem te maken

hebben. Als vegetatieve stekvermeerderaar hebben wij de ontwikkeling in eigen praktijk en van heel dichtbij kunnen volgen.”

Ruim de helft van de inkomsten van HilverdaKooij staat of valt bij een succesvolle export van vegetatief materiaal. “Dan telt het geld,” voegt Koekoek eraan toe, “En botsen we met het kostenaspect. Nog meer keuringseisen, nog meer aanpassingen, nog meer kosten. Niet het systeem staat ter discussie, wel de serieuze lastenverzwaringen. Dat blijft de kwestie: hoe beperk je de kosten van telkens weer nieuwe aanpassingen om te voldoen aan de voorschriften, regels en specifieke eisen in het steeds dikkere exportboek. En dan hebben we op de buitenlandse markten, waar we de nodige omzet behalen, ook nog te maken met de mondiale concurrentie die aan minder keuringseisen voldoet en daardoor aanzienlijk lagere kosten

heeft. Je zou ook kunnen zeggen dat wij de extra inspanningen om aan de keuringseisen te voldoen onvoldoende beloond zien met extra omzet of betere prijzen.”

Capaciteitsopbouw

Binnen het samenwerkingsverband regelgever, opsteller van de voorwaarden en controleur staat Naktuinbouw dicht bij de ondernemers in de branche. Met trainingen, opleidingen, uitleg van de regels en hulp om er aan te kunnen voldoen draagt de inspectie bij tot een kostenbewuste omgang met de regelgeving.

In het buitenland rekent men op meer begeleiding, gebrek aan kennis en het ontbreken van moderne controle-apparatuur in de exportlanden kan worden verholpen. Is een markttoegang gerealiseerd, dan wordt collectief het nodige gedaan om de kwaliteit van onderzoek op peil te brengen en de controles te verbeteren. Samen werken aan de noodzakelijke capaciteitsopbouw komt regelmatig voor. Ontbreekt het de exportlanden aan de laboratoriumapparatuur om tot de betrouwbare uitkomsten te komen, of aan kennis om met apparatuur om te gaan, dan kunnen ministerie, NVWA en Naktuinbouw daarbij helpen (vaak met geldelijke steun van EZ of uit Brussel). Door de specialismen samen in stelling te brengen kan er altijd een oplossing worden geboden. Als het lab is ingericht, de apparatuur in werking is gesteld en de medewerkers ermee weten om te gaan, dan is de markt pas werkelijk open voor onze afzet.

Praktijktraining DUS-onderzoek stervrucht in Maleisië.

Wendy Cashmore, Plant & Food Research:

“Naktuinbouw is professioneel en

Een van de grootste veredelingsbedrijven in Nieuw-Zeeland, Plant & Food Research, koos in 2011 Naktuinbouw als uitgiftestation voor zijn plantmateriaal. “We hebben een heel goede keus gemaakt.”

Wendy Cashmore, Plant & Food Research.

“We kweken onze gewassen in verschillende landen en zetten onze rassen in verschillende markten over de hele wereld af. Om plantmateriaal efficiënt van het ene in het andere land te krijgen, volgens de fyto-sanitaire eisen van die specifieke landen, kwekersrechtelijk beschermd en voorzien van een garantie van rasechtheid is een logistieke uitdaging”, zegt Wendy Cashmore, manager plant varieties van Plant & Food Research. “Naktuinbouw werd ons aangeraden door verschillende licentiehouders en partners. Vanwege de professionaliteit, de goede reputatie en de bereidheid om maatwerk te leveren en te voldoen aan hoge eisen.”

Ideaal platform

Wendy Cashmore noemt Naktuinbouw na drie jaar samenwerking het ideale platform voor Plant & Food Research: “Het is indrukwekkend hoe Naktuinbouw oplossingen biedt voor alles wat wij nodig hebben om onze rassen met een goede kwaliteit en goede kwekersrechtelijke bescherming op de markt te brengen. De manier waarop Toetscentrum Horst ons materiaal beheert, maakt het mogelijk om snel goed uitgangsmateriaal op de gewenste bestemmingen te krijgen, met gedegen garanties voor kwaliteit en rasechtheid. Het team in Horst is erg benaderbaar en deelt veel informatie met ons. Het belangrijkste is dat het team onze rassen intensief volgt. Plantmateriaal gedraagt zich natuurlijk niet altijd volgens strakke richtlijnen, maar als ze in Horst zeggen dat een plant zich op een bepaalde manier zal ontwikkelen, dan gebeurt dat doorgaans ook zo.”

Ook kiwi

Toetscentrum Horst is begonnen met blauwe bessen en frambozen. De goede ervaringen zijn de reden waarom Plant & Food Research ook stappen heeft gezet om het uitgeven van kiwirassen bij Naktuinbouw onder te brengen. “Kiwi is nieuw voor Naktuinbouw. Vaak zijn organisaties niet bereid van hun vaste gewassen af te wijken. Het mooie is dat Toetscentrum Horst juist gretig is om zo’n nieuw gewas toe te voegen en erop gebrand is nieuwe kennis op te bouwen.”

heel open”

Kennis van protocollen

Toetscentrum Horst ontvangt van Plant & Food Research moedermateriaal van de frambozen- en blauwbesbessenrassen. Het toetscentrum vermeerderd de rassen volgens verschillende systemen, om te kijken onder welke omstandigheden het Nieuw-Zeelandse materiaal het best gedijt en toetst ze op plantgezondheid. Vervolgens wordt materiaal gemaakt voor verdere distributie in Europa en daarbuiten.

“Dat Naktuinbouw materiaal kan produceren dat voldoet aan plantgezondheidsprotocollen van verschillende landen, of het nou Spanje, Chili of de Verenigde Staten is, maakt het voor ons zo’n waardevolle partner.”

Hulp bij groei

Bij de groei van Plant & Food Research verwacht Cashmore te kunnen profiteren van de ervaring van Naktuinbouw. “We hebben een netwerk van licentiehouders die voor ons de rassen commercieel op de markt zetten. Om een ras kwekersrechtelijk te beschermen moet het aan de gedetailleerde regelgeving van het Communautair Bureau voor Plantenrassen (CPVO) voldoen. Naktuinbouw helpt ons om rassen volgens die regels ziektevrij aan te leveren voor het kwekersrecht-onderzoek. Dat is een erg welkome ondersteuning.”

Kort nieuws

Nieuws kunt u vinden op website www.naktuinbouw.nl

Door het scannen van de QR-code met uw smartphone komt u rechtstreeks op de betreffende pagina terecht.

Nieuw boek kwekersrecht

Het Engelstalige boek met de titel ‘Framework for the introduction of Plant Breeder’s Rights, Guidance for practical implementation’ kunt u nu bestellen via de website. Het boek biedt ondersteuning bij de implementatie van kwekersrecht in landen die overwegen om een kwekersrecht-systeem op te zetten of die net UPOV-lid zijn geworden.

verwekkers, anderzijds om het achterhalen van teeltproblemen en verkeerd gebruik van middelen.

Besturen

Op onze website vindt u een overzicht van de Commissies en Besturen van Naktuinbouw en de personen die daarin zitting hebben. We nodigen u van harte uit om via deze personen input te leveren voor hun vergaderingen.

Diagnostiek

Diagnostiek: symptoombestrijding of oorzaak-analyse? Diagnostiek in de tuinbouw heeft een belangrijke functie bij het vinden van de oorzaak van verschijnselen van zieke planten. Enerzijds gaat het om het monitoren en signaleren van ziekte-

Blijf op de hoogte!

Om op de hoogte te blijven van het laatste nieuws schrijft u zich in voor onze nieuwsbrieven (scan de QR-code). We zijn te volgen via Twitter (@Naktuinbouw en @Naktuinbouw_FZI) en via Linked-In en Facebook.

Data opleidingen & workshops zomer en najaar 2014

Plant variety protection course	16 juni t/m 27 juni	
Workshop Bacterievuur	14, 21 en 28 aug.	
Workshop Bedrijfshygiëne	3 september	
Workshop Spoor van het Zaad	10 september	
Opleiding Zaadanalyse & Gezondheidsonderzoek	Start: 16 september	
Basisopleiding Gezondheidsonderzoek	18, 25 sept. en 2 oktober	
Opleiding Bemonstering van planten	25 september	
Workshop Wegwijs in kwekersrecht- en toelatingsonderzoek	30 oktober	
Opleiding Bemonstering van zaden	5 november	
Workshop Bedrijfshygiëne in boomkwekerij- en vaste plantenteelt	6 en 20 november	
Opleiding Real-time PCR voor de groene sector	25, 26 en 27 november	

Vragen aan een...

groentezaadbedrijf

Naam: Wim en Ben Meijles

Leeftijd: 55 en 36 jaar

Bedrijf: Meo Voto Zaden BV

Plaats: Andijk

Wat?: Productie en handel
van groentezaden

Met wat en met wie staat u op de foto?

“Ik sta op de foto met klassieke auto’s en motoren. Met de klassieke BMW racen we in competitieverband op het circuit.”

Vanwaar deze hobby?

“Mijn broer en ik hebben veel interesse in techniek en in snelheid.”

Wat doet het bedrijf?

“Het is echt een familiebedrijf. Samen met mijn vrouw en haar twee broers en mijn broer produceren en verhandelen we groentezaden.”

Binnen Nederland of wereldwijd?

“Wij telen wereldwijd en verkopen wereldwijd. Er is altijd wel iemand van ons onderweg. Veel basiszaad wordt in kassen in Nederland geteeld. De meeste handelsproducties gebeuren in het buitenland.”

Hoe gaat het met het bedrijf?

“We opereren in een interessante en steeds veranderende markt. Er komen elke dag weer nieuwe uitdagingen op ons af en we kunnen nog steeds uitbreiden.”

Wat heeft u aan Naktuinbouw?

“Naktuinbouw is voor ons een belangrijke partner. Doordat we in steeds meer teeltgebieden opereren, hebben we ook meer en meer de expertise van Naktuinbouw nodig en daar maken we volop gebruik van.”